

(242 4)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdelingsonderzoek heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Algemeene beschouwingen.

Verscheidene leden verklaarden de indiening van dit wetsontwerp met ingenomenheid te hebben gezien. Hoewel geen voorstanders van een blijvend gedeelte in het algemeen, juichten zij het toe, dat, zoolang niet, door wijziging in ons legerstelsel, op andere wijze in de thans aan het blijvend gedeelte toegedachte taak is voorzien, het nieuw opgetreden Kabinet poogt in den onvoldoenden toestand, die, ten gevolge van den in Juli j. door den toenmaligen Minister van Oorlog beganen misslag, in dit opzicht bestaat, verbetering te brengen. Waar de Minister van Oorlog het blijvend gedeelte op de tegenwoordige sterkte te gering acht om daarmede naar behooren in de bij art. 108 der Militiewet vermelde eischen te kunnen voorzien, in den toestand zelfs een belemmering ziet voor het welslagen eener eventuele mobilisatie en hem dus „niet zonder gevaar” oordeelt, schijnt voorziening onafwijsbaar. Het moet worden gewaardeerd, dat het nieuwe Kabinet zich van zijn plicht ten deze bewust blijkt te zijn. Men zag daarin een heuglijk teeken, dat het beziel is met het ernstig verlangen voor de belangen onzer defensie zorgvuldig te waken, daarvoor op te komen onder alle omstandigheden, zoo noodig ook waar de behartiging dier belangen onvermijdelijk met persoonlijke en geldelijke offers der natie gepaard moet gaan.

Verscheidene andere leden waren echter van een ander gevoelen. Voor hen was het een teleurstelling geweest, dat het nieuwe Kabinet als eerste belangrijke maatregel een voorstel indient, dat het geschilpunt op militair gebied, hetwelk nu reeds eenige jaren tot zooveel beroering in en buiten het parlement aanleiding heeft gegeven, in al zijn scherpste op den voorgrond stelt. Met den geest van samenwerking, dien zij in de Regeering aanwezig meenden te moeten achten, schijnt die houding kwalijk vereenigbaar. Zij wezen er voorts op, dat het hier een zóo exceptioneelen en opzienbarenden maatregel betreft, vooral ook om het urgente karakter, dat de Regeering er aan toekent, dat men zoude meenen, dat wel zeer buitengewone omstandigheden aanwezig moeten zijn om de indiening te verklaren. Van zoo bijzondere omstandigheden blijkt echter in de Memorie van Toelichting niet. Het bewijs der urgentie van den maatregel hadden de hier aan het woord zijnde leden in dat stuk niet vermogen te ontdekken. Zij konden zich daarom niet onttrekken aan den indruk, dat de indiening van het ontwerp meer op politieke dan op zakelijke gronden geacht moet worden te berusten. Politieke gronden in dezen zin, dat de antecedenten van sommige Ministers, met betrekking tot de quaestie van het blijvend gedeelte, hen tot de thans aangenomen houding drongen. De groote spoed, met de aan-de-orde-stelling dezer quaestie gemaakt, zou dan ook gereedelijk zijn verklaard: het is volgens deze leden toch duidelijk, dat de kansen van een voorstel als het onderwerpelijke dalen, naarmate een langere ervaring met een kleiner blijvend gedeelte, zooals thans bestaat, de voldoendheid daarvan zal hebben aange-toond. Men zou er, in verband met een en ander, ten eerste prijs op stellen te worden ingelicht omtrent de denkbeelden, welke de Minister van Marine vóór zijn optreden in dit Kabinet ten aanzien van het blijvend gedeelte koesterde en welke zijn denkbeelden te dier zake thans zijn.

Hetgeen aangaande de onderdeelen der zich hier aanbiedende quaestie van de verschillende zijden werd aangevoerd, was in hoofdzaak het volgende:

a. In de eerste plaats toonde men zich verbaasd, dat de grondslag,

waarop het wetsontwerp steunt, *de noodzakelijkheid n. l. om over het tijdvak van 27 Maart tot 25 Juli 1908 over een zooveel grooter blijvend gedeelte te beschikken dan ingevolge de regeling van 12 Juli j. aanwezig zal zijn*, in de Memorie van Toelichting geheel onvoldoende wordt toegelicht. De Regeering bepaalt zich tot de verklaring, dat zij de beschikbare aantallen manschappen te gering acht om daarmede naar behooren in de bij art. 108 der Militiewet vermelde eischen te kunnen voorzien, dat met name met die aantallen de uitvoering der bestaande bepalingen en voorschriften betreffende de mobilisatie niet naar eisch verzekerd is. Volgens de Memorie van Toelichting is zelfs met inbegrip der manschappen van de derde ploeg het gezamenlijk getal der in genoemd tijdvak onder de wapenen zijnde manschappen geheel ontoereikend en bovendien treedt de noodzakelijkheid eener mobilisatie veelal zóo onverwachts in, dat de troepen, vereischt om een regelmatig verloop dier handeling volgens de daaromtrent vastgestelde voorschriften en bevelen te verzekeren, in hun geheel reeds dadelijk bij de hand moeten zijn om hunne bestemming te volgen.

De eischen van de mobilisatie worden hier sterk op den voorgrond gesteld; de argumenten, die ten gunste van een sterk blijvend gedeelte plegen te worden ontleend aan de eischen van den dienst, de oefening der troepen, de handhaving van rust en orde in het land, de kadervorming, treden terug. Moet daaruit worden afgeleid, dat die argumenten, na de in den jongsten tijd opgedane ervaring, ook in de oogen der voorstanders aan kracht hebben verloren? Men waagde die onderstelling, omdat men vernomen had, dat inderdaad, wat genoemde punten betreft, gebleken is, dat de toestand, zooals die thans is, geenszins de bezwaren oplevert, welke daarvan aanvankelijk werden gevreesd. De proef, die in den vorigen en, zij het ten gevolge van een misslag, ook in den afgelopen winter met een verminderd blijvend gedeelte is kunnen worden genomen, is, naar men meende te weten, uitstekend geslaagd. Andere leden echter hadden, met betrekking tot dit punt, andere berichten ontvangen. Hun was ter oore gekomen, dat de toestand o. a. heeft geleid tot gebrekkig onderhoud van wapens en equipementstukken, tot groote schade van de schatkist. Ook wezen zij er op, dat de inkrimping van het blijvend gedeelte, gepaard als die ging met een noodzakelijke localisatie van de cavalerie en daardoor geboden uitbreiding van het cavalerie-contingent der militia in bepaalde provinciën, zich daar heeft doen gevoelen als een verzwaarde druk voor vele miliciens. Zij achtten het daarom onaanneemelijk, dat de Ministers, afgezien van mobilisatie, niet ook op de andere bekende gronden ten zeerste tegen een klein blijvend gedeelte, zooals thans bestaat, gestemd zouden zijn. Intusschen werd van weerszijden aangedrongen op inlichtingen omtrent de vraag, tot welke ondervinding de tijdelijke beperking van het blijvend gedeelte heeft geleid.

Wat de mobilisatie betreft, werd opgemerkt, dat het niet overduidelijk is welke taak de Ministers, de onontbeerlijkheid van een sterk blijvend gedeelte in verband daarmede betoogende, daarbij op het oog hebben. Sommigen meenden, dat de Regeering bedoelt het blijvend gedeelte te belasten met de zoogenaamde dekking der mobilisatie. In die onderstelling merkten zij echter op, dat in de laatste jaren, bij de verschillende gelegenheden, waarbij die quaestie aan de orde kwam, steeds is medegedeeld, dat voor de dekking der mobilisatie in hoofdzaak de landweer bestemd is. Gelet op de eischen, die steeds aan het voor zulk een dekking bestemde korps zijn gesteld, n. l. dat het aan de grenzen gevestigd moet zijn en met de locale gesteldheid der grensstreken nauwkeurig bekend, schijnt bedoelde taak inderdaad voor de landweer aangewezen, al moet het, zoo oordeelden verschillende leden, een ernstig bezwaar worden geacht, dat mannen, die voor een groot deel gehuwd zijn en kinderen hebben, bestemd worden het allereerst aan den strijd deel te nemen. Heeft het nieuwe Kabinet op dit punt andere denkbeelden dan zijn voorgangers? Men zoude dan gaarne dienaangaande uitvoerig worden ingelicht, vooral ook, wijl meerdere leden in het bijzonder tegen de bestemming van het blijvend gedeelte voor bedoelde taak ernstige bedenking hadden. Sommigen hunner betoogden, dat art. 108 der Militiewet, het doel van het blijvend gedeelte omschrijvende, zich tegen een mobilisatieplan, waarin aan het blijvend gedeelte de dekking wordt opgedragen, verzet. Anderen, bedoelde rechtsvraag in het midden latende, wezen er op, dat de vorming van mobilisatie-dekkingsdetachementen op de legerorganisatie een desorganiseerenden invloed heeft en daarom verwerpelijk is. Eindelijk waren er leden, die tegen een aanwijzing van het blijvend gedeelte voor genoemde dekking dit gewichtige bezwaar hadden, dat dan juist voor den dienst bij de troepen, die den eersten stoot van den vijandelijken

inval zullen hebben te dragen, de nummervervisseling mogelijk zoude zijn. Is het — tot welke onderstelling de Memorie van Toelichting inderdaad aanleiding geeft — de bedoeling van het Kabinet, de verlangde aanvulling van het blijvend gedeelte voor een eventueel noodige dekking der mobilisatie te bestemmen, dan moet daarom, volgens de hier aan het woord zijnde leden, het wetsontwerp worden aangemerkt als een stap terug. Men beriep zich in dit verband op de woorden van den heer de Savornin Lohman, gesproken in de vergadering der Kamer van 24 Mei 1898 (*Handelingen* blz. 896), waar deze betoogde, dat ook naar zijn meening het blijvend gedeelte bestemd was te verdwijnen.

Andere leden hadden intusschen niet den indruk gekregen, dat het de bedoeling van het Kabinet is het blijvend gedeelte voor de dekking der mobilisatie te bestemmen. In de Memorie van Toelichting wordt gesproken van „de uitvoering der bestaande bepalingen en voorschriften betreffende de mobilisatie”. Dit is iets anders dan de bedoelde dekking; het betreft hier veeleer het verrichten van allerlei diensten, bewakings-, begeleidings- en andere diensten, die voor het regelmatig verloop der mobilisatie noodzakelijk zijn. Wellicht zal in den eersten tijd, zoolang de landweer nog zoo onvoldoende is georganiseerd en vooral gebrekkig geëncadreerd, (van de formatie ad 187 kapiteins, 609 luitenants en 2853 onderofficieren, waren er op 1 Januari 1908 slechts 67 kapiteins, 151 luitenants en (1 October 1907) 917 onderofficieren) ook het blijvend gedeelte bij de dekking der mobilisatie hulp moeten verlenen, maar er is geen reden om aan te nemen, dat de plannen, die met betrekking tot dit onderwerp nu reeds eenige jaren bestaan, door het nieuwe Kabinet zouden zijn gewijzigd. Uit de Memorie van Toelichting blijkt dat niet en voor de bovenvermelde gevolgtrekkingen, door sommige leden uit zulk een wijziging van plannen reeds getrokken, bestaat dan ook geenerlei aanleiding.

Tegenover de meening, dat de landweer, wegens het groote te kort aan kader, waarop hierboven gewezen is, minder in staat zou zijn om voor dekking der mobilisatie te dienen, werd betoogd, dat de eischen der tegenwoordige formatie in dit opzicht onnoodig hoog zijn gesteld.

Nog werd de vraag gedaan waar de 2200 man, waarmede de Regeering het blijvend gedeelte wenscht aan te vullen, zullen worden geleverd. Is het juist, wat sommige leden hadden vernomen, dat zij grootendeels voor de garnizoenen der hoofdsteden zijn bestemd? Enkele leden verklaarden, dat zij zulks zouden toejuichen, wijl gebleken is, dat daar inderdaad een tekort aan manschappen is met het oog op de handhaving ten allen tijd van rust en orde, daaronder begrepen de bescherming van arbeidswilligen. Anderen vroegen, of, geleverd in de groote steden, bedoelde troepen daar wel op hun plaats zijn met het oog op hun taak bij mobilisatie.

Waarop steunt, zoo werd voorts gevraagd, de meening, dat door vermeerdering van het blijvend gedeelte met 2200 man de mobilisatie zal zijn verzekerd?

Wat de taak van het blijvend gedeelte bij mobilisatie ook moge zijn, vele leden konden niet toegeven, dat, met het oog op die bestemming, dat blijvend gedeelte ten allen tijde op zijn volle sterkte in de kazernes aanwezig moet zijn. De cursief gedrukte woorden in de Memorie van Toelichting, op dit punt betrekking hebbende, zijn op zich zelf weinig overtuigend, vereischen nadere motiveering, desnoods, indien de aard van het onderwerp zich verzet tegen schriftelijke behandeling of mondelinge behandeling in openbare zitting, in comité-generaal. Maar bovendien, aan den in die woorden neergelegden eisch zal ook op volledige wijze kunnen worden voldaan bij beperkter blijvend gedeelte onder de wapenen, indien er namelijk slechts maatregelen worden getroffen, die het mogelijk maken de manschappen van het blijvend gedeelte, welke voor het oogenblik niet actief dienst doen, ten allen tijde, bij eenvoudigen order, in de kazernes te doen terugkeeren. Dan zal „op het oogenblik zelf, waarop het bevel tot mobilisatie wordt uitgevaardigd”, het blijvend gedeelte steeds aanwezig kunnen zijn, want het is niet aan te nemen, dat bedoeld oogenblik zoo weinig zal zijn te voorzien, dat van te voren de tijd ontbreekt om tot de terugroeping der met klein verlof zijnde manschappen over te gaan. Deze laatste bewering werd wel tegengesproken door andere leden, die, met een beroep op de geschiedenis der laatste tientallen jaren, betoogden, dat oorlog, althans oorlogsgevaar, dikwijls op onverwachte oogenblikken uitbreekt, maar anderzijds werd opgemerkt, dat het gevaar in geen der gevallen, die men hier blijkbaar op het oog had, zoo plotseling aan den dag is getreden, dat voor bedoelden maatregel der intrekking van klein verlof de tijd zou hebben ontbroken, een maatregel, zoo voegde men hier nog aan toe, die, en door zijn eenvoud en wijl

het hier altijd betrekkelijk geringe getallen zal betreffen, in het buitenland geheel onopgemerkt zal blijven. In Zwitserland, waar de kazernes vrij wel leeg plachten te zijn, is, zoo al niet bij mobilisatie, dan toch bij het analoge geval van binnenlandsche onlusten meer dan eens gebleken, dat binnen weinige uren een voldoende aantal manschappen is te verkrijgen. Waarom zou, wat daar mogelijk is, niet even goed ten onzent kunnen geschieden? Sommige leden maakten de opmerking, dat, wat het geval van mobilisatie betreft, Zwitserland en ons land niet wel vergelijkbaar zijn, omdat in eerstgenoemd land, tengevolge van de natuurlijke gesteldheid zijner grenzen, bij het uitbreken van oorlog niet dadelijk zoo groote behoefte aan manschappen zal bestaan als ten onzent. Alsof, zoo was het wederwoord, de Zwitsersche grens niet even goed groote open vakken vertoont als die van ons land en, wat betreft de verkeersmiddelen, Nederland niet in veel gunstiger conditie dan Zwitserland verkeert.

Door verscheidene leden werd de wensch uitgesproken te mogen vernemen, welke zienswijze de tegenwoordige Minister van Oorlog, die in zijn vorige betrekking van chef van den generalen staf ongetwijfeld aan de voorbereiding der plannen van zijn ambtsvoorganger met betrekking tot het blijvend gedeelte heeft medegewerkt, toen dienaangaande koesterde.

Eindelijk werd er nog op gewezen, dat ook in de internationale verhoudingen van ons land tot het buitenland en van de Europeesche mogendheden onderling geen argument voor onverwilde versterking van het blijvend gedeelte kan worden gevonden. In dat opzicht is naar de meening der hier aan het woord zijnde leden de toestand geenszins zorgwekkend. Echter vond ook deze opvatting tegenspraak. Men oordeelde de internationale politieke verhoudingen waarlijk niet zoo buitengewoon geruststellend. Integendeel; hoe prikkelbaar de volken in Europa tegenover elkaar zijn, wordt het best bewezen door den toestand van spanning, die telkens, door betrekkelijk onbeteekenende incidenten, te voorschijn wordt geroepen.

Staat de noodzakelijkheid van versterking van het blijvend gedeelte voor het tijdvak 27 Maart—25 Juli niet onaantastbaar vast, dan moet, zoo gingen de hier boven aan het woord zijnde leden voort, de indiening van het wetsontwerp uit een oogpunt van legerbelang onverstandig worden geacht. Een maatregel als de voorgedragene zal niet kunnen strekken tot versterking van de sympathie voor het leger. De miliciens, die, in strijd met hun billijke verwachtingen, nog weer voor den dienst worden opgeroepen, zullen niet zonder wrevel naar de kazernes terugkeeren. En deze, met hunne gezinnen, zijn niet de eenigen, die door de bepalingen der wet zullen worden getroffen. Ook werkgevers zullen daarvan de onaangename gevolgen ondervinden en het gevaar is niet denkbeeldig, dat sommigen hunner, om zich voor dezelfde ervaringen in de toekomst te vrijwaren, voortaan bezwaar maken personen in dienst te nemen, die hun dienstplicht nog niet geheel vervuld hebben. De anti-militaristische propaganda zal voorts in een verzwaring van lasten als deze, waarvan de noodzakelijkheid geenszins boven allen twijfel is aangetoond, ruimschoots stof weten te vinden voor haar bedrijf, wederom ten nadeele van het aanzien van het leger.

Voor zoover uit het bovenstaande niet reeds van hun zienswijze bleek, voerden de voorstanders van het wetsontwerp, terwijl zij zich ook hunnerzijds bij den hierboven uitgesproken wensch om nadere toelichting uitsloten, tegen vorenstaande beschouwingen nog het volgende aan.

Ten betoogde, dat het tegenwoordige blijvend gedeelte zoowel met het oog op de eischen, in art. 108 vermeld, als voor een eventuele mobilisatie onvoldoende is te achten, verwezen zij naar de argumenten, die in de verschillende stukken, betreffende de quaestie van het blijvend gedeelte in de laatste jaren tusschen Kamer en Regeering gewisseld, ten gunste van een blijvend gedeelte op behoorlijke sterkte zijn aangevoerd. Die argumenten, thans weer bevestigd door een zoo zeer tot oordeelen bevoegd opperofficier als de nieuwe Minister van Oorlog, achtten zij onweerlegd. De twee vorige Ministers van Oorlog waren wel is waar van andere meening, maar beider weifelende houding was, meende men, weinig geschikt vertrouwen te wekken. Wat in het bijzonder de mobilisatie betreft, merkten deze leden op, dat, naar de bestaande plannen en voorschriften te dien opzichte, de beschikking over een bepaald aantal manschappen ter verzekering van het goede verloop der mobilisatie onontbeerlijk is. Het zijn die manschappen, welke de Regeering verlangt en de vraag, waarom juist een aanvulling van het blijvend gedeelte met 2200 man wordt voorgesteld, vindt in genoemde omstandigheid haar antwoord. Het is niet voldoende, dat bedoelde manschappen na verloop van 24

uur aanwezig kunnen zijn, zij moeten steeds ter beschikking klaar staan. Het Kabinet heeft het wetsontwerp ingediend, omdat het zich verplicht acht een einde te maken aan een toestand, die naar zijn inzien een gevaar voor onze veiligheid inhoudt, een toestand, die overigens niet normaal is, maar het gevolg van een onbegrijpelijk en nog nimmer tot klaarheid gebrachten misslag, door den vorigen Minister van Oorlog begaan. De Regeering wenscht de gevolgen van dien misslag niet voor haar rekening te nemen, doch de kwestie betreffende het blijvend gedeelte terug te brengen in het stadium, waarin zij gekomen was door de verstandhouding, ontstaan tusschen de Kamer en den vorigen Minister, ten gevolge van de door dezen bij zijn optreden gegeven toezegging het blijvend gedeelte in den toestand van 1905 en 1906 te zullen laten, tot dat een oplossing zou zijn verkregen door een wijziging der Militiewet of door een andere wettelijke regeling ad hoc.

Naar aanleiding van deze opmerkingen werd door de hierboven eerstgenoemde leden weer opgemerkt, dat, wat het gezag van den nieuwen Minister van Oorlog betreft, het verschil in inzicht, dat zich nu reeds eenige jaren lang tusschen de bekwaamsten onzer opperofficieren met betrekking tot de quaestie van het blijvend gedeelte heeft geopenbaard, recht schijnt te geven in deze zich niet neer te leggen bij het gezag van een nog zoo hoog aangeschreven deskundige, maar er toe noodzaakt om, na van de verschillende meeningen te hebben kennis genomen, zich een zelfstandig oordeel te vormen.

Wat aangaat de voorschriften der mobilisatie, maakten zij de opmerking, dat het een bevreemdenden indruk maakt steeds te lezen van het aantal manschappen, dat „de uitvoering van de voorschriften betreffende de mobilisatie” vordert, in plaats van „de mobilisatie”. Men komt door die woorden onder den indruk, dat in dezen het wezen der zaak eenigszins schuil gaat onder de voorschriften, die haar regelen. De vraag, die zich bij velen opdringt, is juist deze, of bedoelde voorschriften niet voor vereenvoudiging vatbaar zijn, bovenal, of, nu verbeterde communicatiemiddelen de manschappen zoo snel kunnen voeren ter plaatse, waar zij behooren te zijn, niet in meerdere mate, gelijk in Zwitserland, in plaats van met manschappen in de kazerne, met manschappen, die, onder dienstverband, in hunne gezinnen vertoeven, kan worden gerekend. Dienaangaande zou men gaarne van de Regeering inlichtingen ontvangen.

Aangaande dit laatste punt voerden andere leden weder aan, dat, al zou door herziening van de mobilisatievoorschriften wellicht vermindering van het blijvend gedeelte kunnen worden verkregen, zoodanige herziening, die, naar bekend is, zeer veel tijd vordert, dan toch vooraf zou moeten gaan en, zoolang dit niet geschied is, de noodige manschappen beschikbaar moeten zijn om de bestaande voorschriften uit te voeren.

b. Naast de vraag omtrent de noodzakelijkheid van versterking van het blijvend gedeelte, gaf deze andere, of zulk een versterking, op de wijze waarop de Regeering zich die heeft gedacht, geen verkregen rechten aantast, tot uiteenlopende beschouwingen aanleiding. De Regeering beoogt in de eerste plaats de noodig geoordeelde manschappen te verkrijgen door de vrijwillige dienstneming aantrekkelijk te maken (art. 1 van het wetsontwerp). Maar zij is er niet zeker van, dat zij op die wijze het benoedigde aantal zal verkrijgen en wenscht dus (art. 4) tevens de bevoegdheid te hebben, bij onvoldoenden toeloop van vrijwilligers, de naar huis gezonden miliciens der lichting 1907 terug te laten komen. Welk van beide middelen het grootste deel der vereischte manschappen zal opleveren, kan voor het oogenblik in het midden blijven; laatstbedoelde bevoegdheid is, ook al treden verreweg de meesten der benoedigten vrijwillig toe, een essentieel deel van het wetsvoorstel.

Blijkens de Memorie van Toelichting staat de Regeering op het standpunt, dat, nu eenmaal, bij de meergemelde regeling van 12 Juli 1907, de Minister gebruik heeft gemaakt van de hem bij art. 109 der Militiewet en art. 80 van het Koninklijk besluit van 2 December 1901 (*Staatsblad* n°. 230) toegekende bevoegdheid, hij niet nogmaals die bevoegdheid kan hanteeren tot aanvulling van het blijvend gedeelte tot op de door hem gewenschte sterkte. Dit is de opvatting, die in de vergadering der Kamer van 20 November, bij gelegenheid van de interpellatie-MARCHANT over het onder de wapenen houden van het blijvend gedeelte der lichting 1907 in zijn geheel na 1 December 1907, door verschillende leden is verdedigd. De jaarlijks, volgens de voorschriften van het Koninklijk besluit van 2 December 1901 (*Staatsblad* n°. 230), in Juli te houden loting wijst naar hunne meening

onherroepelijk aan, wie voor het blijvend gedeelte der lichting zullen worden opgeroepen, in dien zin, dat zij, die volgens hun lotingsnummer niet vallen onder het aantal manschappen, dat voor iedere ploeg van het blijvend gedeelte bepaald wordt, onherroepelijk door die loting zijn vrijgesteld.

Verscheidene leden waren het in dit opzicht met de Regeering eens. Echter geenszins alle leden. Meer dan één achtte zich verplicht bedoelde zienswijze, die trouwens reeds in de discussiën op 20 November levendige tegenspraak ontmoette, ook thans met nadruk te bestrijden. Er werd van deze zijde betoogd, dat bovenbedoelde meening steunt op een onjuist begrip van het zoogenaamde vrijloten bij de milicie. Van de militieplichtigen loot namelijk *rechtens* nooit iemand vrij; de loting geeft slechts voor ieder militieplichtige een rangnummer aan, in dien zin, dat, als bedoeld rangnummer, door welke omstandigheden ook, aan de beurt komt, de militieplichtige wordt ingelijfd, ook al behoorde hij oorspronkelijk niet tot de ingelijfde nummers. Een andere beteekenis heeft de loting voor het blijvend gedeelte niet. De eerste zinsnede van het eerste lid van art. 109 der Militiewet stelt duidelijk en uitdrukkelijk alle manschappen der lichting ter beschikking van den Minister, voor het blijvend gedeelte. De volgende zinsneden beperken die beschikbaarheid slechts in tweeërlei opzicht, namelijk wat den diensttijd betreft (de bereden wapens voor ten hoogste zes maanden, de onbereden voor ten hoogste vier maanden) en wat betreft het getal, n.l. niet meer dan 7.000 manschappen te gelijk. Het tweede lid van het artikel dient om vast te stellen, dat de Minister geen vrije keuze onder de individuen heeft, maar, evenals bij de inlijving voor de milicie, een volgorde, door loting aangewezen, moet in acht nemen, zooals dat door een Koninklijk besluit nader wordt bepaald. Uit bedoeld Koninklijk besluit, van 2 December 1901 (*Staatsblad* n°. 230), blijkt (artt. 76—80), dat de loting bij de infanterie voor elk bataljon afzonderlijk plaats vindt, dat alle manschappen er aan deelnemen en *allen* een rangnummer krijgen, hetwelk achter ieders naam op de lotingslijst wordt ingeschreven. Dit zou geen zin hebben, indien de loting zelve een aanwijzing van het blijvend gedeelte was, want in dat geval zoude men met de nummering kunnen ophouden zoodra het aantal manschappen, dat voor het blijvend gedeelte bestemd is, is bereikt.

Rechtens blijft dus de geheele lichting der onbereden wapens ter beschikking der Regeering voor het blijvend gedeelte, mits 1°. de diensttijd niet langer dure dan vier maanden, 2°. in verband met de sterkte van het blijvend gedeelte der bereden wapens, het totaal cijfer van 7500 man niet worde overschreden en 3°. de volgorde der loting in acht worde genomen. De Minister van RAPPARD heeft in zijn daden en woorden zich uitdrukkelijk met deze opvatting vereenigd. Ook Minister STAAL was blijkbaar die opvatting toegedaan, daar hij immers de niet voor het blijvend gedeelte gehouden of groepen manschappen met klein verlof liet gaan, zich voorbehoudende hen, zonder opgaaf van redenen, binnen 24 uur te doen opkomen wanneer hij zulks noodig mocht vinden. En ook de Staten-Generaal hebben feitelijk — en niet onopgemerkt — bovenstaande uitlegging der wet reeds beaamd, door, niettegenstaande dat bekend was, dat het blijvend gedeelte der lichting 1907 bij de onbereden wapens verre onder de gebruikelijke sterkte was, toch, bij de Credietwet voor 1908, gelden te voteeren voor de volle tweede ploeg (overeenkomstig de begrotingen voor 1905 en 1906), gelijk ook de Tweede Kamer den betrekkelijken post op de, daarna verworpen, aanvankelijke ontwerp-begroting voor 1908 zonder amendement had aangenomen.

Nu de Regeering de tusshenkomst van den wetgever inroept om te bereiken wat zij meent zich niet zelfstandig, door middel van art. 109 der Militiewet, te kunnen verzekeren, is het belang van de hier besproken vraag — voor de lichting 1907 — in zoverre eenigszins op den achtergrond getreden, als moeilijk schijnt te kunnen worden betwist, dat de wetgever de formeele bevoegdheid heeft een regeling, betreffende de verplichting tot dienst bij het blijvend gedeelte, ook voor hen, die daarvan indertijd vrijlootten, vast te stellen. Maar de vraag heeft daarmede toch geenszins haar gewicht verloren. Want, zoo werd betoogd, formeel moge bedoelde macht van den wetgever onaantastbaar zijn, in hooger juridischen zin, als men met overwegingen van billijkheid te rade gaat, schijnt de bevoegdheid des wetgevers hier wel degelijk afhankelijk van het antwoord op de vraag, of de, van den dienst bij het blijvend gedeelte vrijgeloopte miliciens aan die vrijloting een recht ontleenen, al dan niet. Een recht op vrijstelling van den dienst moet, wat ook formeel zijn bevoegdheid moge zijn, door den wetgever worden geëerbiedigd. De burger, in casu de milicien, die zulk een recht heeft, tegenover den Staat, moet er zeker van

zijn, dat hem dat nimmer, ook niet door maatregelen van wetgevend aard, wordt ontnomen. Hij kent, onbekend veelal met de regeling der bevoegdheden van uitvoerend en wetgevend gezag, slechts den Staat als zoodanig en voor hem moet dus elke willekeurige wijziging in zijn recht tegenover den Staat, wanneer die wijziging als schade wordt gevoeld, den indruk maken van een rechtskrenking, door den Staat begaan. Het prestige van de overheid moet door het postvatten van zulke opvattingen schade lijden. Men wees er op, dat de Ministers zelve zich genoopt zien in hunne Memorie van Toelichting het bestaan van een „rechtmatige” verwachting te erkennen. De leden, die deze beschouwingen voordroegen, waren daarom niet weinig verwonderd, dat een Kabinet, waarin de heeren HEEMSKERK, TALMA en KOLKMAN zitting hebben, een voorstel doet de in Juli 1907 vrijgeloopte miliciens weer tot den dienst bij het blijvend gedeelte te verplichten. Genoemde heeren hebben als lid der Tweede Kamer, de beide eersten in de vergadering van 20 November, de heer KOLKMAN in die van 21 December, allen met nadruk de stelling verdedigd, dat de loting van Juli de miliciens, die vrijlootten, van elke verplichting tot dienst bij het blijvend gedeelte ontslagen heeft. En ook bij andere gelegenheid (Vergadering der Tweede Kamer op 18 November 1903) heeft de heer HEEMSKERK met zooveel nadruk voor het respecteren, ook door den wetgever, van verkregen rechten gepleit, dat men van hem een andere houding scheen te hebben mogen verwachten.

Tegen deze beschouwingen werd van andere zijde opgekomen op grond, dat regeling bij de wet in dit geval allerminst gelijk mag worden gesteld met een regeling, door den Minister krachtens art. 109 der wet, nadat de in dat artikel opgesloten bevoegdheid reeds was uitgeput. Gelijk hierboven door de bestrijders van het Regeeringsstandpunt zelve werd toegegeven, staat de formeele bevoegdheid van den wetgever onomstootelijk vast; de artt. 180 en 181 der Grondwet houden haar met zooveel woorden in. Van een verkregen recht om niet te worden opgeroepen kan hier geen sprake zijn. Zulk een recht bestaat voor niemand. Acht de wetgever, den verplichten krijgsveld regelede en daarbij uitteraard het hoogste Staatsbelang als richtsnoer kiezende, de opkomst van de miliciens, die het hier geldt, noodzakelijk, dan kunnen deze zich, evenmin als in het geval, dat ten opzichte van zekere miliciens art. 110 der Militiewet toepassing vindt, over onbillijkheid beklagen. En dat te minder, wijl bedoelde personen, na den veel besproken loop van zaken, dien de quaestie van het blijvend gedeelte in de afgelopen maanden heeft gehad, geacht mogen worden van de mogelijkheid, ondanks de vrijloting alsnog te moeten opkomen, niet geheel onkundig te zijn. Te meer moet hierop de aandacht worden gevestigd, nu vaststaat, dat de vorige Minister van Oorlog steeds heeft volgehouden, dat de loting van 12 Juli 1907 geen recht op definitieve vrijstelling schiep en dat hij bevoegd was daaromtrent later een beslissing te nemen, welke meening door sommige leden der Kamer werd gedeeld.

Eindelijk werd er, met betrekking tot de vraag, in hoeverre de op 20 November door de Kamer aangenomen motie aan het Regeeringsvoorstel in den weg staat, op gewezen, dat de voorsteller dier motie in de discussie heeft verklaard, dat hij daarmede niet beoogde de juridische quaestie uit te maken, maar alleen, onder den drang der toenmalige omstandigheden, een feitelijk uitweg te vinden uit de moeilijkheden, die door de handelwijze van den Minister van Oorlog waren ontstaan.

c. Afgezien van de onder b behandelde bedenking betreffende het verkregen recht, had men tegen de voorgestelde wijze om de noodig geoordeelde aanvulling van het blijvend gedeelte te verkrijgen, nog andere bezwaren.

In de eerste plaats wenscht de Regeering, door het aanbieden van gratificatiën, vrijwilligers voor den dienst te werven. Voor sommige leden, in het algemeen afkeerig van het stelsel van vrijwilligers in het leger, had deze wijze van voorziening een hatelijke zijde. Het blijvend gedeelte zal dit jaar worden gekocht, geheel of gedeeltelijk. Het weinig ethische karakter, dat het voorstel in dit opzicht vertoont, stond bedoelden leden tegen; bovendien vreesden zij, dat het peil der vrijwillig aangeworvenen niet hoog zoude zijn.

Anderen meenden daarentegen, dat juist aan vrijwillige dienstneming steeds ook een ethisch motief ten grondslag ligt, dat niet wordt weggenomen door de omstandigheid, dat die dienstneming met geld wordt betaald.

De gedwongen oproeping, die in het wetsontwerp naast de vrijwillige dienstneming voorkomt, heeft oogenschijnlijk een bijkomstig karakter. Zal dat echter inderdaad ook het geval zijn?

Het valt uitteraard van te voren niet te zeggen. Er waren leden, die, lettende op hetgeen in de laatste jaren pleegt te worden betaald voor een nummervwisselaar voor de zomermaanden, bij uitloving van een premie van f 120 geen grooten toeloop verwachtten. Maar hiérop wenschten meerdere leden met nadruk te wijzen, dat de cijfers, die, komt de wet tot stand, de aantallen vrijwilligers en opgeroepen zullen aangeven, van den werkelijken omvang der vrijwillige dienstneming en de gedwongen opkomst een onjuist beeld zullen geven. Want onder de vrijwilligers, die tevens miliciens der lichting 1907 zijn, zullen er hoogstwaarschijnlijk verscheidene zijn, die zich als vrijwilliger opgaven, niet, omdat zij uit vrijen wil wenschten te dienen, maar wijl zij vreesden, dat, gaven zij zich niet vrijwillig aan, zij toch, krachtens art. 4, tot opkomst zouden worden gedwongen en dan zonder de uitgeloopte gratificatie. Deze, van het door de Regeering voorgestelde stelsel te vreezen werking werd door vele leden hoogst bedenkelijk geoordeeld, door verscheidenen zoo zeer verwerpelijk, dat reeds op grond daarvan het wetsontwerp hun onaannemelijk toescheen. De vrijwilligheid is in het stelsel van de Regeering voor velen een gedwongen vrijwilligheid en zulks vooral als de werving dier vrijwilligers plaats vindt op de wijze (zie hieronder), waarop, naar de dagbladen hebben gemeld, reeds nu, d. i. vóór dat één der takken van de Staten-Generaal zich over het wetsontwerp heeft uitgesproken, een commandeerend officier die werving heeft aangevat. Van het standpunt van den Staat moet zulk een stelsel immoreel worden genoemd, verwerpelijk voor elke Overheid, die zich zelve respecteert. En wat zijn praktische bruikbaarheid voor de belanghebbenden betreft, het zal hen dwingen tot alleringewikkeldste kansberekeningen. Om te weten, welke gedragslijn hun belang vordert, zullen zij moeten trachten zich dagelijks te vergewissen van het getal vrijwilligers, dat zich reeds voor dienstneming heeft opgegeven, om aan de hand dier getallen telkens de kans te schatten, dat hun lotingsnummer niet zal vallen in het contingent der gedwongen. Naar die kans zullen zij moeten beslissen, of zij zich alsnog als vrijwilliger zullen aangeven dan wel zulks zullen nalaten, in de hoop, dat hun nummer voor den gedwongen dienst niet in aanmerking komt. De hier aan het woord zijnde leden aarzelden niet het door de Regeering gekozen gecombineerde stelsel slechter te noemen dan beide andere, welke hier mogelijk waren: het stelsel van RAPPARD, alle benodigde miliciens alsnog tot opkomst te verplichten, en het stelsel van enkel vrijwilligers, zoo noodig dan gelokt door hooge gratificatiën.

Van andere zijde werd er intusschen op gewezen, dat de hier geopperde bezwaren wegvallen, zoodra vast staat, dat een genoegzaam aantal vrijwilligers is verkregen om het dwangmiddel van art. 4 van het ontwerp niet te behoeven en zoodra dit feit ter openbare kennis is gekomen. De openbare bekendmaking van het getal dergenen, die zich reeds vrijwillig hebben aangegeven, wenschten zij uit te lokken door in dit Verslag tot den Minister het verzoek te richten bedoeld getal ten spoedigste aan de Kamer te willen mededeelen. Sommige leden stonden in dit verband het denkbeeld voor aan de vrijwillige dienstneming vrijstelling van een herhalingsoefening te verbieden; zij hielden zich overtuigd, dat dan zeer gemakkelijk 2200 man vrijwilligers zouden worden verkregen.

Overigens werden verschillende middelen aangewezen om in dit opzicht het wetsontwerp te verbeteren. Vooreerst werd aanbevolen het gekozen stelsel prijs te geven voor dat van verplichte opkomst van alle miliciens der lichting 1907, die, volgens hunne nummers van de loting in Juli 1907, voor de voorgenomen aanvulling van het blijvend gedeelte in aanmerking behooren te komen, met dien verstande, dat elk hunner een gratificatie zou krijgen en dat op ruime schaal de gelegenheid tot nummerverwisseling of desnoods tot plaatsvervangning voor hen zou worden opengesteld. Moeilijkheden, als thans te duchten, zouden dan worden voorkomen. Wie zelf de gratificatie als vergoeding voor de ondervonden teleurstelling wenscht te ontvangen, komt op; wie die vergoeding wenscht te besteden om van de verplichting tot opkomst af te komen, zal met de gratificatie een plaatsvervanger kunnen koopen.

Sommige leden meenden echter, dat men niet zoover buiten het kader van het wetsontwerp behoefde te gaan om een bevredigende oplossing te vinden. Zij stelden voor, met behoud van de vrijwillige dienstneming te bepalen, dat degenen der ingevolge art. 4 op te roepen miliciens, die zich te voren voorwaardelijk als vrijwilligers aangeven, n.l. voor het geval, dat zich niet genoeg andere vrijwilligers mochten aanmelden, de gratificatie, indien het tot hun oproeping komt, ook zullen ontvangen.

Wijziging van de wet tot voorloopig vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1908, enz.

Anderen wilden dit laatste systeem uitbreiden in dezen zin, dat niet alleen zij, die zich voorwaardelijk hebben opgegeven, maar alle miliciens, die ten slotte worden opgeroepen, in het genot der premie zouden worden gesteld.

d. In aansluiting aan de hierboven gemaakte opmerkingen, dat de manschappen, die bij eventuele mobilisatie, ter verzekering van het goed verloop dier handeling onontbeerlijk zijn, daarom nog niet ten allen tijde in de kazernes beschikbaar behoeven te zijn, dat het integendeel voldoende schijnt, indien slechts zekerheid bestaat, dat bedoelde manschappen ten allen tijde binnen zeer korten tijd ter beschikking komen, werd door verscheidene leden het denkbeeld aanbevolen, dat het wetsontwerp in dien zin werd gewijzigd, dat het op het verschaffen van laatstbedoelden waarborg zij gericht. Deze leden wenschten m.a.w., dat de wet de miliciens der lichte 1907, bij de loting in Juli vrijgeloot, niet naar de kazernes zoude laten terugkomen (en evenmin vrijwilligers in hun plaats), maar die miliciens zoude plaatsen in den toestand van hen, die met *klein verlof* in hunne woonsteden zijn. Bij eenvoudigen brief of telegram zou dan de Minister, in het geval, dat naar zijn oordeel de noodzakelijkheid van mobilisatie dreigt, de manschappen, noodig om bij de uitvoering dienst te doen, kunnen oproepen. Aan alle eischen, die met betrekking tot verzekering der mobilisatie kunnen worden gesteld, zou, naar de meening dezer leden, door zulk een regeling worden voldaan en waar uit de Memorie van Toelichting schijnt te mogen worden afgeleid, dat de bezwaren van de Regeering tegen het tegenwoordige kleine blijvend gedeelte in de a.l.v.-naamste plaats de quaestie der mobilisatie betreffen en de bezwaren, op andere punten betrekking hebbende, niet onoverkomelijk zijn, achtte men in voorschreven zin een bevredigende oplossing bereikbaar.

Door enkele leden werd de opmerking gemaakt, dat, naar hunne meening, de bezwaren van de Regeering tegen den tegenwoordigen toestand hun oorzaak vinden in onvoldoende organisatie van de landweer, aan welk korps men de dekking der mobilisatie niet met gerustheid schijnt toe te vertrouwen. Is dat het geval, dan is, naar zij opmerkten, de aangewezen weg om de bezwaren op te heffen, die organisatie met kracht te verbeteren. Zij zouden het daarom een veel practischer denkbeeld achten de gelden, die de Regeering thans aanvraagt, voor verbetering van de landweer te besteden dan voor het aanwerven van vrijwilligers.

e. Door sommige leden werd er nog met nadruk op gewezen, dat de Regeering, indien zij meent, dat het aantal troepen onder de wapenen beslist onvoldoende is om de uitvoering van de voorschriften en bepalingen betreffende de mobilisatie te verzekeren, zij bevoegd is gebruik te maken van art. 110 der Militiewet, bepalende dat, indien het „tot uitvoering van wettelijke voorschriften of om andere overwegende redenen” noodig is, door de Kroon kan worden bevolen, dat ingelijfden bij de militie onder de wapenen worden gehouden of geroepen. Zij meenden, dat het geval, dat de mobilisatievoorschriften niet kunnen worden nageleefd, onder de aangehaalde woorden kan worden begrepen. Enkele leden gingen zelfs verder en keurden het af, dat de Regeering niet reeds den hier bedoelden weg heeft gevolgd en, in plaats van dit wetsontwerp, een voorstel, als bedoeld in het laatste lid van art. 110 voornoemd, bij de Staten-Generaal ahangig heeft gemaakt. Voor andere leden was het echter niet twijfelachtig, of het aangehaalde artikel is voor andere gevallen dan het onderwerpelijk geschreven en zij zouden het zeer bedenkelijk vinden indien de Regeering tot het hierbedoelde middel overging.

f. Door verschillende leden werd ter sprake gebracht de wijze, waarop de Regeering reeds vóór dat het wetsontwerp tot wet is verheven, zelfs maar één der Kamers der Staten-Generaal is gepasseerd, de uitvoering der voorgestelde bepalingen, voor het geval zij wettelijke kracht mogen verkrijgen, heeft voorbereid door aan den inhoud van het ontwerp op ruime schaal openbaarheid te geven en voorwaardelijk reeds voorschriften vast te stellen betreffende het eventueel verlenen van de voorgenomen gratificatiën. Maakten verscheidene leden reeds in het algemeen bezwaar tegen dezen maatregel, waarin zij een vooruitloopen op de beslissing der Staten-Generaal zagen, algemeen was men zeer onaangenaam getroffen door een circulaire, die, volgens een der dagbladen, door den waarnemenden commandant van het regiment grenadiers en jagers aan de miliciens der lichte 1907 te dezer zake is gezonden. Gezwegen van het onbehoorlijke feit, dat in die circulaire zonder eenige restrictie op de totstandkoming der wet

wordt vooruitgelopen, is bedoelde brief naar inhoud en toon geschikt om den eenvoudigen milicien op een dwaalspoor te brengen. Is, zoo vroeg men, bedoeld courantenbericht juist? Zoo ja, dan stelde men de vraag, wat 's Ministers oordeel daaromtrent is, of hij de onverwijld intrekking daarvan zou bewerken en of ook maatregelen zouden worden genomen om degenen, die zich op onjuiste voorstellingen als vrijwilligers hebben opgegeven, de gelegenheid te geven terug te treden.

Naar aanleiding van de voorschriften, die de Regeering reeds voorwaardelijk, in anticipatie op de aanneming en bekrachtiging van het wetsontwerp, betreffende de gratificatiën heeft vastgesteld, werd door verscheidene leden hun bevreemding uitgesproken over de bepaling, dat de uitbetaling eerst na afloop van den dienstdag zal plaats hebben. Men oordeelde, dat door dat voorschrift een belemmerende invloed op de werving zou worden uitgeoefend. Vrij algemeen werd er op aangedrongen de gratificatie bij gedeelten, bijv. per maand, uit te keeren; door sommige leden ook op vooruitbetaling, bij wijze van voorschot.

Voorts werd door vele leden het voorschrift dat, indien de vrijwilliger ziek wordt, de onder de wapenen doorgebrachte dagen worden betaald met f 1 per dag, onbillijk en benepen geoordeeld. Ook op dit punt droug men op mildere conditiën aan.

Artikel 1.

Verscheidene leden zouden gaarne worden ingelicht, welke kosten, behalve de bij dit artikel geraamde som voor gratificatiën, de aanvulling van het blijvend gedeelte zal medebrengen. Eerst wanneer men in het bezit is van die opgave, zal, zoo merkte men op, met juistheid kunnen worden nagegaan waarop de voorgestelde maatregel het Rijk zal komen te staan.

Enkele andere leden, zich met vorenstaand verzoek om opgave der kosten vereenigende, wenschten er intusschen hunnerzijds op te wijzen, dat, indien men den door den vorigen Minister van Oorlog begaan mislag, die van de onderwerpelijk kredietaanvraag de oorzaak is, in zijn invloed op 's Rijks financiën wenscht te beschouwen, men de schade, die daaruit voor 's Rijks schatkist is voortgevloeid, niet mag stellen op de kosten, welke de thans voorgenomen aanvulling van het blijvend gedeelte vordert. Dan zou toch voorbij worden gezien, dat die mislag, door de inperkings van het blijvend gedeelte in de vier wintermaanden, welke hij ten gevolge had, ook besparing heeft medegebracht. Bedoelde leden meenden die besparing, naar den maatstaf van 70 ct. per dag en per man, op een bedrag van ongeveer f 184 000 te mogen stellen, behalve nog de enkele duizenden guldens, uitgespaard op de gebruikelijke schadeloosstellingen voor gezinnen van kostwinners.

Het bedrag der gratificatie gaf voorts aanleiding tot de opmerking, dat, doordat die gratificatie hooger is dan de premie, welke vrijwilligers in gewone omstandigheden genieten, een ernstige misstand dreigt te ontstaan. Ook meenden enkele leden, dat de verhoudingen in het leger zouden kunnen lijden onder de omstandigheid, dat, de gratificatie medegerekend, de vrijwilligers ingevolge dit wetsontwerp, in de vier maanden van hun dienst een hooger salaris zullen genieten dan zelfs een beroepssergeant.

Bij sommige leden was de vraag gerezen in welk verband de gratificatie, ingevolge deze wet, staat tot de bepaling van art. 113 bis der Militiewet. Krachtens dat artikel kan aan het gezin van een ingelijfde, die kostwinner was, een vergoeding uit 's Rijks kas worden toegekend. De milicien der lichte 1907, die ingevolge art. 4 van het wetsontwerp zou zijn opgeroepen, indien hij niet reeds als vrijwilliger ware toegetreden, schijnt letterlijk niet onder de bepaling van art. 113 bis te vallen. Het springt echter in het oog, dat dit voor hem tot groote onbillijkheid zou kunnen leiden. De vergoeding, welke zijn gezin zoude trekken, indien hij als milicien diende, zal het niet minder noodig hebben als hij zoogenaamd als vrijwilliger dienst doet. Wel is waar, heeft hij in het laatste geval een gratificatie ontvangen, maar die moet dienen om de schade te vergoeden, welke de onverwachte verplichting tot nieuwe opkomst geacht wordt voor hem te betekenen en mag dus hier niet in aanmerking worden gebracht. De leden, die deze zaak ter sprake brachten, meenden, dat uit een oogpunt van billijkheid slechts kan worden beslist, dat ook vorenbedoelde vrijwilliger op de gunst, bedoeld in art. 113 bis, recht heeft; zij meenden echter, dat een wetsaanvulling noodig was om dat buiten quaestie te stellen.

Andere leden verklaarden zich met deze opvatting niet te kunnen vereenigen en de gratificatie ad f 120 ook met het oog op art. 113 bis voldoende te achten.

Artikel 4.

Verscheidene leden keurden het af, dat dit artikel met art. 1 in één ontwerp is vereenigd. Zij oordeelden het uit een oogpunt van wetgevingstechniek ongewenscht een wijziging van een begroting te verbinden aan een bepaling, regelende rechten en plichten van ingezetenen, als hoedanig dit artikel immers moet worden beschouwd. Ook werd er van deze zijde op gewezen, dat de gewraakte samenkoppeling aan een zuivere beslissing van de verschillende, in het wetsontwerp opgesloten vragen in den weg staat. Leden, die sympathie koesteren voor de gratificatiën van vrijwilligers, ter aanvulling van het blijvend gedeelte, maar bezwaar hebben tegen de hernieuwde oproeping der miliciens, zullen thans bij de stemming over het wetsontwerp genoodzaakt zijn over hun bezwaar heen te stappen of hun sympathie niet te volgen. Waar beide onderwerpen geenszins gezegd kunnen worden met elkaar in innig verband te staan, behoorden twee wetsontwerpen te zijn ingediend.

Voorts werd de opmerking gemaakt, dat de bepaling in zoover een zonderling specimen van wetgeving moet heeten, als zij in werkelijkheid een afwijking van de artt. 108 en 109 der Militiewet inhoudt en nochtans niet luidt: „in afwijking van de artt. 108 en 109” doch „in afwijking van de regeling, ter uitvoering van de artt. 108 en 109”.

Bij de behandeling van de interpellatie-MARCHANT werd door verscheidene sprekers gewezen op de vele moeilijkheden, die bij oproeping der miliciens zouden ontstaan, doordien na de loting van Juli 1907 op allerlei wijzen overeenkomsten en afspraken omtrent nummervisseling zijn aangegaan. Gevraagd werd, hoe de Regeering zich de oplossing dier moeilijkheden voorstelt.

Eindelijk gaf het artikel nog aanleiding tot de volgende opmerkingen:

1°. Onder de bovengenoemde voorloopig vastgestelde bepalingen komt ook voor, dat de verlofgangers, die dit jaar voor herhalingsoefeningen worden opgeroepen en als vrijwilligers ingevolge deze wet dienst doen, dadelijk na 25 Juli voor het volbrengen van bedoelde oefeningen onder de wapenen mogen blijven.

Gevraagd werd, of deze regeling niet in strijd is met de woorden van art. 111 der Militiewet, volgens welke voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst komen „de ingelijfden, die en zich overeenkomstig art. 118 met verlof bevinden”.

2°. Sommige leden bevalen het denkbeeld aan, om in plaats van zich naar de in Juli plaats gevonden hebbende loting te gedragen, een nieuwe loting te houden. Zij meenden, dat voor de aldus aangewezenen de bezwaren geringer zouden zijn dan voor de aangewezenen bij de in Juli gehouden loting.

Anderen verklaarden intusschen niet te kunnen inzien, waarop bovenstaande verwachting steunde.

3°. Men wees er op, dat indien in plaats van de voorgestelde regeling de boven aangeprezenen werd ingevoerd, ingevolge welke allen, die bij het blijvend gedeelte in dienst treden, zoowel de miliciens als de vrijwilligers, de gratificatiën bekomen, een regeling moet worden getroffen voor het geval een milicien van nummer verwisselt. Voor dat geval moet bepaald worden wie de gratificatie zal ontvangen, de milicien of de nummervwisselaar.

4°. Gevraagd werd hoe lang de opgeroepen manschappen tijd zullen hebben tot nummervisseling over te gaan. Opdat de bevoegdheid geen fictieve wordt, moet de wet een zeker tijdsverloop van af 27 Maart daarvoor aanwijzen.

5°. De woorden „die in 1907 den bij art. 107 der Militiewet 1901 bedoelden dienst hebben vervuld” gaven aanleiding tot de vraag, of bedoeld worden diegenen, die in 1907 dienden dan wel zij, die in 1907 behoorden tot degenen, die gediend hadden.

Is de eerste uitlegging de juiste, dan zouden sommige leden wenschen, dat de bepaling werd uitgebreid in dien zin, dat ook uit vorige lichtingen plaatsvervangers zouden mogen worden genomen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 16 Maart 1908.

DRUCKER.

DE WAAL MALEFIJT.

VAN KARNEBEEK.

VAN DEDEM.

MARCHANT.